

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 9.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік I.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ
до кінця року 210.000.
В Америці річно 8 доларів.

АДРЕСА:
„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ
місячно рівновартість 8 кор. чes.
одно число 1 кч.

Для Європи немає рятунку.

Чого їздив Копп до Польщі? — Похід на знищення.

Дрогобич, 29. листопада.

Обі народні школи УПТ.
розв'язані розпорядком Кураторії з 10-го падолиста ч. 9853/1. S.

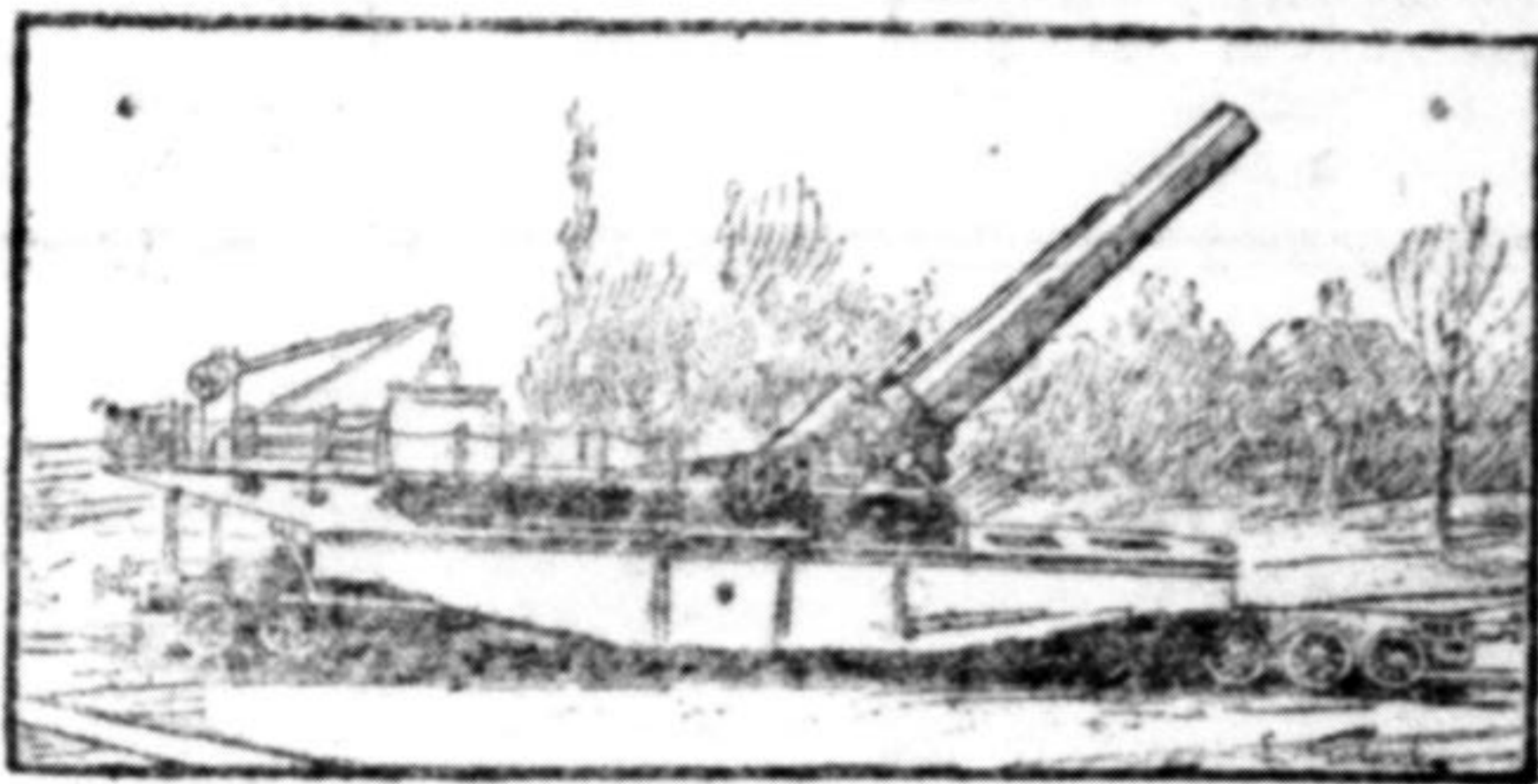
Кріза в Німеччині.

Останні телеграми подають, що кріза німецького уряду триває далі. Після Альберто-го пробовано доручити утворення кабінету послові Штегервальдови, але цей відмовився. Накінець місію утворення уряду одержав посол Маркс. В його кабінеті — такі є поголоски — має остатись Штресман у ролі міністра закордонних справ.

Кронпрінц

хоче виїхати з Німеччини, аби не робити труднощів німецькому уряду.

Французська 42 см. гармата.

Підчас світової війни викотили воюючі держави величезні гармати проти себе. Німці перший раз ужили своїх 42 см, Австрійці 30,5 см моздрів. Під стрілами тих гармат-величнів падали найсильніші твердині Бельгії і північної Франції. Щоби якнебудь протиділати, всадили Французи величезні корабельні гармати на спеціальні залізничні вози і шинами підтягали їх під фронт. — Наша ілюстрація показує саме таку французьку велику гармату на залізничному возі. Її стрільно таке тяжке, що всаджують його в гармату „краном“, який подібний до журавля при криницях. Тепер Французи страшують тими гарматами розбитих Німців.

В імені Річпосполитої Польської!

Суд окружний карний, яко Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок державної Прокуратурії, що зміст часописи „Новий Час“ число 6. з дня 18. падолиста 1923. р. в артикулі: 1) подібности Тютюнника на стороні першій даліше артикулів під заголовками: 2) „Годі мовчати!“ в уступах між словами: а) завірюхами а: Для політичних, б) національна сила а: на галицькій, ц) земля а: основно. 3) в рубриці „По той бік греблі“ уступ під заголовком: „На оборону українського“

в цілости. 4) артикул перший з гори числячи на сторінці шестій. 5) „Про ірландське лихольітте“ в уступі між словами Ірляндцєви бо а: Англії. 6) Обясненя до річци на сторони 9-ій в уступі від слів: але потішають до кінця. 7) оголошенє о календарю „Червоної Колини“ в уступі між словами: на 1924 р. а: Хтож накупить містить в собі ество ад 1) 2) 3) 5) 7) влочину з § 65 а) з. к. ад 4) виступу з § 300 узнав доконану в дни 16 падолиста 1923 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 498. з. к.

заборону далішого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи щоби це рішення помістив безплатно в найближньому числі і то на першій сторони. — Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передвиджені в § 21 зак. друк. з дня 17. XII. 1862. Д. л. д. Ч. 6. ex 1863. в імені засудження за переступство на гривну до 400 мп. Львів, дня 16. падолиста 1923.

(Підпис нечиткий).

Перший щабель.

У двох польських часописах появились одночасно замітки, які приневолюють хвилю над ними зупинитись. Маємо на думці передовицю „Газети Поранної“ з 21. листопада ц. р. і резолюції хієнського з'їзду, поміщені у „Слові Польським“ теж 21. листопада ц. р. Не зупиняємось ізза їх змісту — лише хочемо придивитись, як, іменно тепер, коли небезпека московсько-німецьких кліщів спричинює підскірну дрож у кожного з тих крикунів, як, іменно під що пору, підходять вони до українського питання. В хвилі внутрішньої немочі, господарського безладдя, розтічи громадських сил, ярких суспільних противенств, безрадности і нездарности керуючих кол, ці грізні кліщі, здавалосьби, викличуть розумне затревоження, чи безвільний жах, а за цим спонукають до розваги і застанови. Звикло у таких випадках, занепокоєна громадська совість зраджує навіть те, що скривалось досі перед денним світлом. Отож заключаємо, що ці два голоси є тим недосяжним ідеалом виявленим в хвилях тривожного настрою, ідеалу до якого може дійти польська політична мудрість у найкращому випадку.

„Газета Поранна“, вислів думок польської обивательщини, відчуває більш чим розуміє вагу внутрішнього фронту у майбутній заверусі кидає здогади про здвиг серед українських мас на схід і боїє, що польська державна думка

досі не спромогла приєднати до себе нікого з Українців, крім Ількова і компанії. Якоюб мала бути краща державна думка, часопис не каже. За те з'їзд хієнських чорносотенців подає кілька практичних порад розв'язки українського питання, між якими є: знесення судів присяглих, заведення латинської азбуки і латинського календаря та переміна усіх українських шкіл на польські.

Значить з одного боку голос „rozważnej części społeczeństwa“ охриплий від вигуків „fizuni“, „arcyzdrajce“ і т. д. лиш засичав на спогад можливої небезпеки, а з другого пажерлива жадоба — поки час — проковтнути як найбільше, а чого неможливо проковтнути, знищити. В цім помічується нервовий поспіх, немов — злорадна дяка сприятливій судьбі, що дала таку догідну хвилю, в якій безпосередно відчувається насолоду травлення жертви, „безсилої не лиш супротивляється, але й пручатись.

Це нічого, що оба часописи „кресові“, тобто того рода, що думають мозком вуличної черні, розв'язують державні питання просто лайкою, а одиноким засобом боротьби вважають тюрму і фізичну загладу. Вони всеж таки виявляють дві течії, на які поділилось ціле сучасне польське громадянство з погляду систематичного нищення матеріальної і духової української культури: одна цупко хапає і торочить а друга, розкошуючи, травить

Висловлюючись інакше, польська громадська і політична думка не лиш вєпіла до самих низів свого громадянства внідрити свідомість непримиримости української і польської державної ідеї, виробити не лиш середники усунення непримиримости подані хієнським з'їздом, але й довести до того, що громадські кола відчувають органічну потребу такої розв'язки.

Тепер природне питання: що ж ми Українці, зуміли цьому протиставити?

Методи боротьби старих добрих часів, коли політику робилось раз в рік на відпусті, коли віче або концерт Шевченка виводили з рівноваги ціле „політично думаюче“ громадянство, віру у надприродне чудо, що два тіла можуть поміститись в однім і тімже просторі, надію на всякі божі і людські права писані на узорній небесній далечині і всякі другі вицвіти передпотопного романтизму, тобто галицького лінивого рутенства.

Перший щабель сучасного політичного суперництва є понад цими злудами. Дперва опісля йде щабель непримиримости а за цим боротьби. Значить, ми не дійшли ще до зрозуміння боротьби, розуміння непримиримости двох державних ідей, першого щабля розумної боротьби за свою державність. Може такі голоси польської преси, як наведені, допоможуть нам до досягнення цього першого щабля?..

Тоді скажемо їм „спасибі“...

ГОРКІВ.

Три лапайдухи.*

(Воєнна гумореска).

— Ми говорили зо дві години про минулі, разом пережиті дні грози, дні нашого скитання, про пекло і чистилище, яке прийшлося переживати нашій геройській армії на Великій Україні. Згадали товаришів, що їм прийшлося на віки заснути на степах Поділля і Херсонщини. Згадали про минуле й заглянули в вічі теперішньому. І хоч наше товариство не було з тих, що скоро похнюплює носи „на квінту“ і ридає, — противно, це все були хлопці гарту, яких невдачі й удари не ломлять, а роблять ще більше упертими й закривають до нових діл, — то все таки на всіх налягла дивна скорбота, ніби ті спомини присипали нас порохом жалю і втоми.

Товариш Василь задивився крізь вікно у зоряну ніч, ніби хотів силою своєї туги викликати з п'ятьми ясних духів померших друзів. — Михась спер голову на руки й прижмурих очі а на його устах показалася сумна усмішка, озарена сьйвом місяця. — Олесь бубнив пальцями правої руки в стіл а лівою, у котрої лишилося вже тільки два пальці: середній і палець, держав цигорницю і завзято „пакав“, хоча папіроска в ній вже давно вигасла.

Прикра і важка мовчанка залягла квартиру товариша Володимира К., медика, у якого власне ми зібралися. І хто зна, як довго би ще треба було ждати, щоби хто перервав її і збудив нас усіх з летаргічної задуми, колиби Владко (звісно: господар) не догадався, яким би робом звернути наші думки на інші дороги та потрохи розяснити їх.

Він виймив собі свіжу папіроску а підсуваючи папіросницю по черві

кождому з нас, почав, очевидно свідомий свого наміру:

— А знаєте, братця, що я винайшов спосіб для рівноваження нашого і подібних до нас — настрою, коли він уже занадто „скривиться“ і от-от розить „забексати“! Це нині на деннім порядку, що гіркі спомини попри всю сатисфакцію пережитого (бо не заперечите, що така є) — засмучують нас немало а чоловікови сумному таки тяжко жити, вірити і надіятися. — А на те є спосіб і то дуже простий: Знайти між тими споминами бодай один світлий, ясний або й просто комічний, раз на нього звернути увагу — і наслідки чудові. Бо така вже людська природа, що чоловік менше потребує радості до сміху і розради, ніж горя до плачу. — Тепер, будь ласка, послухайте мого балакання.

— Як знаєте, я служив старшим санітарем, заступником лікаря, при корпуснім шпиталі. Хоч та служба була того рода, що, серед звісних вам обставин, приходилося нераз

* Так називають санітарів.

Як польський сойм галасує?

Варшава, в листопаді.

Вся Польща з нетерпеливістю вижидала зібрання сойму після краківських подій. Уряд два рази відкладав зібрання, а як вже вкінці відложити не міг, то бодай завів торжественну параду для югославських чорносотенців — щоби тільки якнебудь оминуть бучі. Але не вдалося. Мимо радостей і загальних оплесків з приводу договору з Югославією, коли прийшла на чергу інтерпеляція лівниці за краківську різню і на трибуну вступив мін. внутр. спр. Кернік, щоби дати урядове „вяснення“ тої різни — прорвалася на лівниці хмара, повстав крик і рев, стукіт у пульпіти, оклики: „morderca“, „zbuj“, „rodzaj z nim“, „grasz“ і т. и. — словом порядна буча. Не помагало давоненне маршалка — тут хіба треба було спровадити „дзвон Зигмунта“.

Кернік диктував до вуха скорписцеві своє „вяснення“, при чім гоїдався як жид на молитві. Сам собою непоказний: малий, лисавий, швидкий як миш.

Такий самий галас справила відтак правиця лівому бесідникови Чапінському, по нім на переміну лівниці правому Стронському, вкінці страшенно ревіла правиця на пос. Марка, провідника краківських робітників у критичний день, так, що цей таки ні слова не промовив.

Галас то був великий, безперечно, і публіка, що битком забила

всю галерію, була дуже не своя. — По правді у всім тім не чулося ніякої поваги, доцільности, — а блідість, нятягненне, глупоту.

Уряд сидів майже в комплеті і цинічно скалив зуби на докори лівниці і зазиви до негайного уступлення. Так і видно: тюрма — це його улюблений засіб правління, а уступати? ні, з того сміялися навіть чоботи Вітоса!

Соціалісти, взагалі партія нині без ясної якоїнебудь програми в державі, без розумної і послідовної політики хочби в одній справі: оплачування робітничої праці, самі не дуже поважно трактуючи своє власне домагання уступлення уряду не говорили нічого розумного: балакали про злочинні насильства уряду, про його хибну фінансову політику, про незвичайну любов і пошану серед польського робітництва до польського жовніра і т. і.

Ні одного слова про плян робітничої державної політики, засоби і методи боротьби за неї і т. д.

Страшенно глупо промовляв, ніби жид на ярмарку торгувався, вшехпольський бесідник Строньскі. Він нібито не міг перед палатою надивуватися. Як то сміли робітники на вулицях взивати уряд до уступлення, колиж усякий знає, що згідно з конституцією може це робити тільки в соймі більшість послів!

Потім він, обома руками вказував на міністрів і кликав до палати: чи може бути кращий уряд?

Очевидно, сміялися всі з такого бесідника і такого уряду.

Публіка сумно кивала головами: не буде, мовляв, з такого уряду нічого; вони не то ладу в Польщі не заведуть, але самі скоро провалюються до стилої матері!

Оттак було польським соймі.

О. К.

Перша турецька театральна арткстка.

Може видатися дивним нашим людям те, про що написано в заголовку. Для них виступ дівчат чи взагалі жінок на сцені — сама звичайна річ. А от в Туреччині діло друге. До тепер там ніхто не бачив жінки на сцені. Коран, — то книжка, в якій зібрані всі приписи магометанської релігії — забороняє магометанським жінкам появлятися на вулиці з відслоненим лицем. В Туреччині не можна так як у нас заглянути в личко дівчині, — бо там стрічається по вулицях жінки із щільно заслонилим лицем, що й не пізнаєш — стара вона чи молода, гарна чи погана. А коли на вулиці треба закривати лице, то про

виступ на сцені не було й мови. Та в останніх часах Туреччина европеїзується, себто приймає у себе звичай та поведінки європейських народів. Між інчим підчас побуту в Константинополі англійських та французьких військ відважилася одна Туркня виступати на сцені. Дуже талановита і здобула собі велике признание у чужинців. Та тепер, коли європейські війська відіхали, не зити-чи Турки будуть далі захоплюватися грою першої турецької артистки, чи вони скажуть їй залишити ту штуку на дальше муштрам, які до тепер грали навіть жіночі ролі.

і з крісом в руках постояти в окопах, чи в потребі й яку інчу не лікарську роботу робити, то все таки довелось їй „помаркірувати“ при шпиталі у запілля. Не добра то була маркірація й не солодка тоді, коли тиф стинав наших стрільців на пни і коли всі лікарі, з малими виїмками, лягли побіч своїх бідолашних „клієнтів“. Але мене доля якось встерегла від зарази і власне в найгірший для нас усіх час дала мені пережити незначну але смішно-цікаву пригоду, що є дуже характеристичне для зображення тих часів.

— То було при кінці грудня — в Бердичеві, — памятного року 1919. Ми були в псевдосоюзі з Денікіном, який вже висів на волоску бо наступали большевики, яких ми ледва день сподівалися. Наші всі установи виїхали на захід, за Жмеринку й Роздільну, лишилися тільки повні хорих на тиф шпиталі з лікарями й санітарами, як які були.

У нас ще був д-р Ц., Німець — і більш нікого. З ним прийшло-

ся нам обходити хорих так, що ми мінялися, спершу на доби а потім на ночі і дні.

Саме припала нічна служба д-ру Ц і я пішов над вечір до дому, на краю міста, щоби переспати ніч. По дорозі стрінув кількох наших стрільців і старшин, тай кількох Денікінців. Лиця останніх були крайно прибиті і перестрашені. Вони знали, що їм пощади від большевиків немає, а ті зі всіх боків наступали...

Десь недалеко було чути гарматні вистріли. Ходили с...хи, що то ще Зелений бється з большевиками і Денікіном на два боки. Впрочім тоді тяжко було зорінтуватися, що де коїться, отже я здався на божу волю, ляг тай заснув як убитий. Коли це коло півночі будить мене син моїх господарів тай перестрашений говорить, що в місто впали большевики тай ріжуть „офіцерів“ без розбору. І справді я, отворивши вікно, почув густі крісові стріли, які чомусь чимраз зближалися до моєї хати.

Я немав ні кріса, ні револьвера, — лишив у шпиталі, бо уважав той час за такий, що нам нікого, ні нас нікому не прийдеться бити. Але в таку метушню серед ночі я уважав за найкраще, спрятатися — і не думаючи довго, скочив на горище хати тай присівши за якимись скринями, слухав, що далі буде.

Стріли зближалися. Ось уже коло хати. Ось і далі, десь на полі, за містом. Далі втихли. Я почув ще якісь голоси коло хати, що кляли по московськи. Коли вони віддалилися, я уважав усе за покінчене і думав злізати в хату. Але яке було моє здивовання, коли я нагло почув, як хтось дуснув входними дверми і став бігти просто — до мене — на стрих! Я сховався за пакою і слухав. Вглядіти через темноту не міг я нічого, чув тільки, як хтось важко сапаючи вбіг на під і вдарившись сильно об якусь скриню, сів недалеко мене, не прочуваючи, що має сусіда!..

— Цікаво, думаю собі, хто це.

Югославія.

Найважливішою подією в політичному житті Югославії за останні дні є смерть визначного сербського політика Стояна Протиця, що був мозгом радикальної партії найбільшої сербської партії, що керує нині цілою югославянською державою. Пів століття провадив Протиць враз з нинішнім през. міністрів Пашіцем радикальну партію, з початку яко редактор її органу „Самоуправа“, потім яко посол і міністр, двічі яко президент міністрів. Між сербськими політиками визначався сталістю характеру і великою послідовністю та безкористю. Ізза своєї непримиримости супроти централістичної гегемонії Сербів над Хорватами і Словінцями розійшовся з Пашіцем і радикалами і згодом виступив з радикальної партії, оснував свій деньник „Радикал“, в якому остро осуджував нерозумну політику Сербів супроти Словінців та Хорватів, які в 1918 р. зі щирим ентузіазмом і рожевими надіями творили вже зі Сербями нову свою батьківщину Югославію, Хорвати та Словінці! скоро розчарувалися, зачало ширитися невдоволення бо Сербам з Пашіцем на чолі не хотілося уважати нової держави за спілку трох братніх народів вільних і рівноправних, тільки замаскованою великою Сербією. То невдоволення і недовіра до Сербів зійшло сьогодні до того, що найгорячіші проповідники національної єдності Сербо-хорват-

сько-словінської з 1918 р. стали тепер завязаними сепаратистами і хорватськими та словінськими націоналістами, що боронять окремішности і самостійности своїх народів.

Виступ пок. Протиця проти Пашіцевого режиму відбився радісним відгомном серед Хорватів і Словінців. Протиць заходився поправити все те, що попусував Пашіць своєю шовіністичною політикою, намагався зрівнати Хорватів і Словінців на рівні зі Сербями. Старався перевести ревізію державної конституції і признати історичним провінціям Югославії автономію та надалити мирне співжиття і повне порозуміння Сербів, Хорватів і Словінців. В своїх заходах не найшов однак піддержки з боку Хорватів, умами яких заволодів звісний демагог посол Стефан Радіць домагаючись не автономії, тільки самостійної, хлопської хорватської республіки. Своєю незрівняною демагогією зумів Радіць стати для Хорватів божком, якому хорватське селянство безмежно вірить, як в свого одинокого спасителя месію. Його партія віднесла при виборах до сойму в марті ц. р. повну перемогу одержавши всі хорватські мандати в числі 70. Тим чином в Радіцьових руках велика політична сила, яку мігби він збільшити тим, що до його партії прилучилисяби ще інші опозиційні групи, що враз з тою партією

створилиби сильний і доволі однорідний блок в числі 120—130 послів. Однак Радіць вибрав політику абстиненції, себто на соймовій арені зовсім не виступав бо до того він і нездібний і охоти не має. Його діяльність лежить тільки в несовісним і свідомім туманенню непросвічених селянських мас, обіцяючи їм золоті гори, безграничну свободу без війська, жандармів, хлопську республіку без панів, без податків і т. д.

Ходив по селах між народ, щоби показатися перед селянством яко його щирий приятель, представляючи усю інтелігенцію яко заклятих ворогів селян, пявок, дармоїдів і т. д. в той спосіб розбудив страшну ненависть до всяких зарозумілих сурдутовців - інтелігентів. Будучи кілька разів арештований в наслідок своїх виступів придбав собі славу мученика за хлопські права. Крім власного мастьку не зробив Радіць хорватському народові ніякого добра, жадної користі не приніс розбурханому, розполітикованому селянству а до якоїсь корисної праці парламентарної він неспосібний. В сій хвилі немає більше єдності між трьома народами Югославії. Завдяки захланности Сербів, що хотять бути одинокими панями держави, зростає що раз більша ненависть до них серед Хорватів і Словінців, які зачинають стреміти до розриву Югославії і до здобуття повної незалежности від Сербів.

Побачимо ранком. І я прилягши на дошках думав переспати побіч незнайомого. — Але тільки що я задрімав, коли це чую — знову біганина і стрілянина! Чую, як мій сусід також прокинувся і зі страху аж задзвонив зубами. Далі встав і подався за другу скриню побіч комина в темніший кут. Мабуть прочував, що треба комусь відступити своє місце, бо за хвилину ось що сталося: До сіньої хати вбіг якийсь чоловік і черкнувши сірник — подався і собі на сходи! Мій сусід просто перестав дихати, коли на стриху з'явилася трета мара і не думаючи довго, подалася в сторону мого кута тай стала точно на місці, звідки перед хвилиною вступився перший незнакомий.

Тепер той третій поведився досить свobodно, бо не прочував, що має співльокаторів. Він вимацав краще місце, скинув плащ і положився, став засипляти, приговорюючи крізь сон: „Aquaе desillatae... aquae... deestillatae...“ — І вірте мені, що хоч як дивно і не дуже при-

ємне було моє положення, але я мусів здобутися на велику силу волі, щоби не вибухнути реготом ізза комізму, який я знайшов уже тоді у сій пригоді.

Я вже до ранку не заснув, ждав, що буде. Не спав і мій перший сусід і він розв'язав загадку... Як тільки розвиднілося так, що вже міг впевнитися, що пізнає один одного, схопився і з тремою в голосі закликав, вискочивши на пачку: „Кто здесь, я Сво друг! Я врач, д-р Данилоф!“

— „Кто?“ — кликнув нагло другий, не то зі страхом не то зі здивованнем — „Данилов? Василь Андреєвич? Не познал ли меня? Я Мітя Плахін!“

— Мітя? Ах, дарагой! Что ты делаешь? Ктoб падумал — где встретились! Ты од красних?“

— „Да! А ти од Деникіна? Вместе послужим, дружка, — но у каво?“

— На таке цікаве привітання я, пізнаючи в „Міті“ денікінського

лікаря, особисто знайомого, виїшов повагом ізза своєї скрині й закликав: „Здорові, лапайдухи! Я тут третій!“

Відсміявши своє на стриху, ми зійшли на долину, цікаві, що коїться в місті. Річ була в тім, що через місто перейшов денікінський і большевицький загін. „Мітя“ хотів лишитися, бо він був з Бердичева а „Василь“ хоронився від большевиків. Але один і другий пішли на службу червоним, які вже о 10-й ранком були в місті.

— Влодко скінчив. Кождий з нас поневолі усміхнувся і став „натягати“ його на тему тої пригоді. А далі для більшої розради ми заговорили про дівчат і — про польські фінанси.

Ширіть „Новий Час“!

ШАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.**У ВІДНІ.**

У Відні, у каварні за столом, сидять, попили пива, закурили шигари і українізують Україну.

Білий папір перед ними, а вони пишуть:

„А на Радянській Україні сонечко сяє. А густі лози гнуться та гнуться. А соловейко на калині шебече та шебече. А дівчата за водою йдуть та йдуть...”

— Оце раз добре написано! — перебиває Семен Вітик. — Після того хто ще не повірить, що Україна українізована!

— Але додатки, що й уряд старається, — завважує Марко Луцкевич.

Пикнули замачали пера і пишуть далі:

„У Києві на риночку, пе Раковський горілочку. А на ньому шапка сива, шаравари сині. Матнею вулицю мете, іде козак”!

— Оце воно й єсть! — приймає Семен Вітик. — Важно, аби всі знали, що й уряд український.

— Страшенно важно! — додає Маріян Меленевський. — Тому-то як ми були в Союзі Визволення України, то все писали, що в Василя Вишиваного сорочка вишивана. Таки в оцій самій каварні писали. Але це для простого народу. Нашого брата, самі знаєте, на се не заманиш, що Вишиваний ходить в сорочці, а Раковський в штанях. Ми краще напишім, куди це він ходить.

Потягнули, сплюнули тай ще пишуть:

„А куди це він іде, той козак Раковський? А йде він у Совнарком посади роздавати. А що Українцєви, то посада, а що Москалеви — дуля. А що український патріот, то йому жаловання прибавляють. А що московський, так тому — в рило. А біля Совнаркома зазуля кує”.

— Не завадить і про зазулю, Але головна пропаганда — посади і платня. Це як надрукуєм, то вся загранична інтелігенція на радянську плятформу перейде.

Тай надрукували.

„У. Громада”.

З заграниці (європейських країв) замовляти і пересилати гроші на адресу: Василь Паліїв, Ужгород, Підкарпатський банк.

З Америки слати замовлення і гроші рекомандованими листами на адресу Адміністрації.

Великоміське повітря.

Коли вийдемо з великого міста на прохід у чисте поле, зараз-же чуємо, що нам багато легше віддихається; а після повороту в тісні вулиці міста зразу немов душимося, не маємо чим дихати. Отсе показує нам, що повітря у великих містах не є таке добре до віддихання, як далеко поза їхнім обсягом.

Ріжні є причини зівсуття повітря великих міст. Перш за все те, що там живе багато людей у великій тісноті, отже повітря псується від самого їхнього віддихання, так що навіть вітри не в силі навіяти з поза міста свіжого духу. Далі маємо у містах багато ріжних фабрик, які опалюються вуглем, отже з того робиться чимало диму, саджі й т. зв. „вугляного квасу”. Безліч бензинових самоходів та мотоциклів, що снуються чимраз більше по вулицях великих міст, викликають багато смороду із спаленої бензини, яка теж занечищує повітря. Врешті вуличний бруд, сміття і помії та негарність — особливо в бідніших дільницях — оте все до речі робить великоміське повітря непригожим для людських легенів (легких).

Вулична курява бруд і сажа — отсе три найважніші невідники, що літають у повітрі великих міст та сприяють розвитку всіляких тяжких недуг, на прим. чахотки (сухот) тощо. Сажі по деяких містах є велика сила; ось так у столиці Англії, Лондоні, що має поверх 7 міліо-

нів населення, часто бувають дні, коли сажа у виді чорних туманів (жрак) затемнює ясне світло сонця, так, що не видно на три кроки перед себе. В часі такого туману всі чують смак сажі в устах, а ротна яка та носові болонки теж густо засіяні сажєю, так, що слина стає чорною і хустинка до носа теж скоро стає зовсім брудною.

Та не тільки нещасні мешканці великих міст, але навіть каміни терплять від бруду в повітрі. Пороблено ріжні спроби й показалося, що каміни, з яких будовані доми, церкви й пам'ятники по містах, багато швидше вітрюють, ніж будівлі з того самого матеріалу поза містами. Так само деякі метали псується від примішок великоміського повітря; так нар. шикові рини по 25 р. робляться драві, хоч деінде в цьому самому часі вони ще зовсім добрі.

З того бачимо, як то маруються мешканці великих міст, особливо ці бідніці, які мусять жити в тісноті й яких не стати на те, щоб бодай на короткий час що року виїхати на віддых, на „свіже повітря”. Одначе вони самі не повинні собі ще більше псувати того повітря тим, що не вважають на чистоту в своїх ділах та кругом них. Незгарність і тут показується великим ворогом людини, яка в своєму незнанні мимоволі сама копає могилу для себе.

Децо з сокільсько-січового життя.

Староство в Золочеві заборонило письмом ч. 3149923 з дня 8. X. ц. р. оснування пожарного товариства „Січ” в Цішках, мовляв, статут „pochowzacy z czasow zabrosnych nie odpowiada zmienionym obecnim stosunkom prawno-politycznym!” — Ей, пане старосто, як то правні відносини змінилися до тої степені, що не можна оснєвувати товариства, яке малоб гасити пожежу? Дець в інчих державах навіть є примус закладати такі товариства! Чи може політичні відносини так змінилися, що наш хлоп має — не дай Боже нещастє — погоріти і з торбами піти? Очевидно що таку мудру заборону дав ніхто інчий, тільки р. Górkа.

Яку благородну задачу сповняють ті товариства на селі свідчить допись з Церківної до Сокола Батька:

„Дня 10. XI. ц. р. о годині 11 рано вибух пожар. Хоть панував сильний вітер, то члєни тамошнього пожарного товариства „Сокіл” так уміло помагали при гашєнню вогню, що охоронили шде село Церківну. Без їх помочи ціле село булоб з димом пішло”.

— То там можна вчитися гасити вогонь але в Золочівщині ні.

Згадати треба, що „Сокіл” в Церківній завдяки доброму проводу гарно розвиваєсья.

В Судовій Вишні наступила віднова тов. „Січ”. Вписалося 62 члєнів а кошовим вибрано Третьяка Івана Осипа. Є повна надія, що товариство поведе вправи як слід і згуртує все свідоме міщанство, подібно як це сталося в Бібрці, завдяки начальникови Козакєвичови.

У. С. К. 1906.

Процєс „бомбістів” у Варшаві.

На днях почався в Варшаві великий і цікавий процєс проти польських офіцирів: пор. Багенського і четаря Вєчоркевича. Оскаржують їх за те, що вони організували і самі виконували ріжні динамітові замахы на мости, військові магазини та державні будинки. Їх ділом було між інчими підложенне бомби під польський університет у Баршаві, при чім згинув один профєсор.

Розправа набрала великого розголосу, бо „саботажу” докону-

вали не якісь там... але польські офіцири.

До розправи притягнуєно багато свідків, переважно поліцію. Крім поліції зізнають і особи, які належали до організації бомбістів, але рівночасно були на услугах поліції. Один з них Чєхновскі, залізничний робітник, признався, що за свої послуги брав від поліції гроші.

Розправа потреває ще з який тиждєнь.

Вальоризація в моді!

В числі 5-ім нашого часопису писали ми про вальоризацію податків, себто про те, що всі податки треба буде платити на основі вартости золотого франка. Вартість цього франка буде означувати міністр скарбу, в польських марках. Такий закон буде вкорогці ухвалений і почне мабуть обов'язувати з днем 1. січня 1924 р.

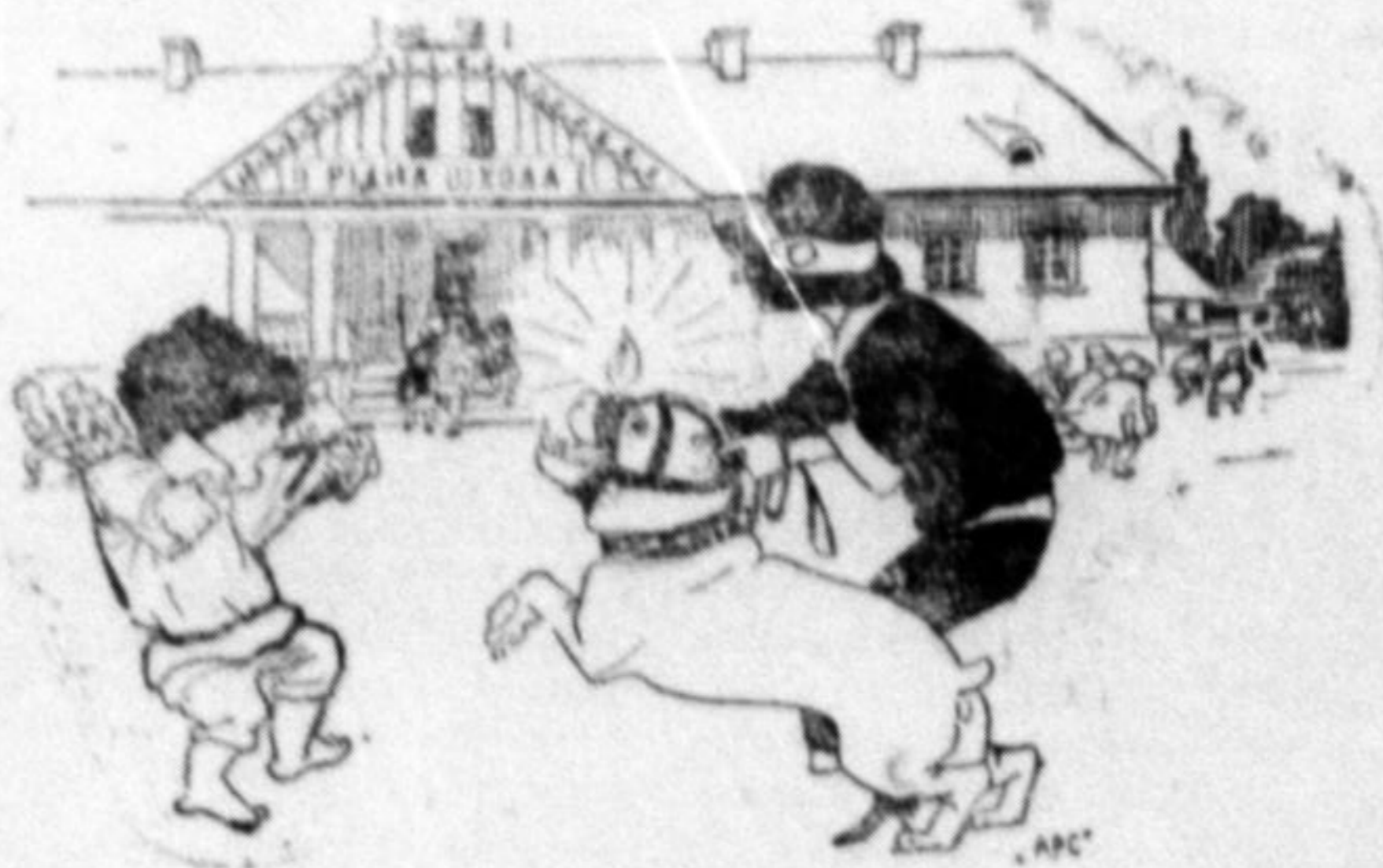
В слід за податками піде залізниця. Міністр шляхів вже придує над тим, щоби з днем 1-го січня 1924 р. обчислювати тарифи залізничні теж в сталій золотій валюті.

Держава тим способом хоче усунути поводи папір, яким є польська марка. За її приміром зачинають домагатися вальоризації своїх заробітних платень і урядничих пенсій також державні урядники і приватні робітники. Ніхто вже не хоче обчислювати своїх доходів в марках польських, кождий пре до золота.

Тож і селянам треба призадуматись над справою вальоризації своїх продуктів. В нинішних часах піднесли ціни деяких товарів (скіри, мануфактури) до цін передвоєнних. Селянин мусить проте накладати ціни на свої продукти так, як це вже робить в місті купець, що продає залізо, скіру або мануфактуру. В противнім випадку не буде міг купити того, що йому конечно потрібне в господарстві.

ПО ВСЕМУ СВІТУ.

Чого їздив Коп до Польщі? Їздив виторгувати пропуск збіжа через Польшу для німецьких комуністів. Може й ще чогось? Та хто це знає? Міністр Дмовскі пояснив в соїмі, що вони з Копом не могли договоритись, бо цей останній хотів справу трактувати, як політичну, а Дмовскі ні. (Простими словами це значить: Коп хотів, щоб Поляки не заглядали до тих вагонів, які будуть йти до Німеччини, а Поляки казали, що як це має бути збіже, то чому би не подивитись...) На засіданні знова московського Совіту Каменєв каже, що Коп осягнув в основних питаннях порозуміння, але польський уряд не хотів цього порозуміння підписати на письмі. На кінець радянський часопис „Правда“ заявляє, що Польша не має права обмежувати транзит (пропуск) товарів з Росії до Німеччини, навіть на випадок війни польсько-німецької, а також без огляду на це, чи в Німеччині буде монархія чи комунізм. „Правда“ закінчує, що на Польшу не можна числити і що Совітам належить приготуватися на всяку можливість. З цих попутаних пояснень, в яких правда, яка все ясна і проста, ніхто не хоче сказати, виходить одно: Копови не вдалося по доброму і Совіти тепер грозять, що мусить вдатись не по доброму. Щоби в Німеччині не було, як вони захотять там їхати, а Польша не дозволить — буде з нею війна.

ЗАГАДКА Ч. 1.

Огляд світових подій.

Кріза в Німеччині.

При голосуванні над довірем урядови Штреземана 230 послів голосувало проти нього а лише 155 за. Тимсамим міністерство Штреземана впало. Але й досі нового нема. Були вже дві спроби утворити нове правління, але безуспішно. Перша спроба, — це міністерство парламентарне Кардорфа — невадалася ізза неприхильного становиска до нього партії людової (якої провідником є якраз Штреземан) і всенімців. Друга спро-

ба — це створення міністерства запарляментарного д-ром Альбертом теж скінчилася невдачею, ізза опозиції націоналістів. Була один мент навіть поголозка, що президент Німеччини Еберт буде мусів уступити. Ця поголозка не має покищо поважних підстав, бо в німецьких кругах парламентарних переважила на кінці думка, що уряду позапарляментарного утворити не можна.

Для Європи немає ратунку.

Льорд Біркенгед виголосив в Лондоні велику політичну промову, в котрій сказав: що Європа летить у пропасть руїни, без найменшої можливости ратунку. Нема надії на поправу господарчого положення. Англія, хоч сплатила всі воєнні довги, не може прийти до

рівноваги, бо її доходи пожерає небувале безробіття. Держава мусить жити із скарбових сум сотки тисяч безробітних. Коли не наступить в найближчих часах якась основна зміна, то навіть наймогутніша держава Англія, опиниться в безвихіднім положенню.

Нові вибори в Англії.

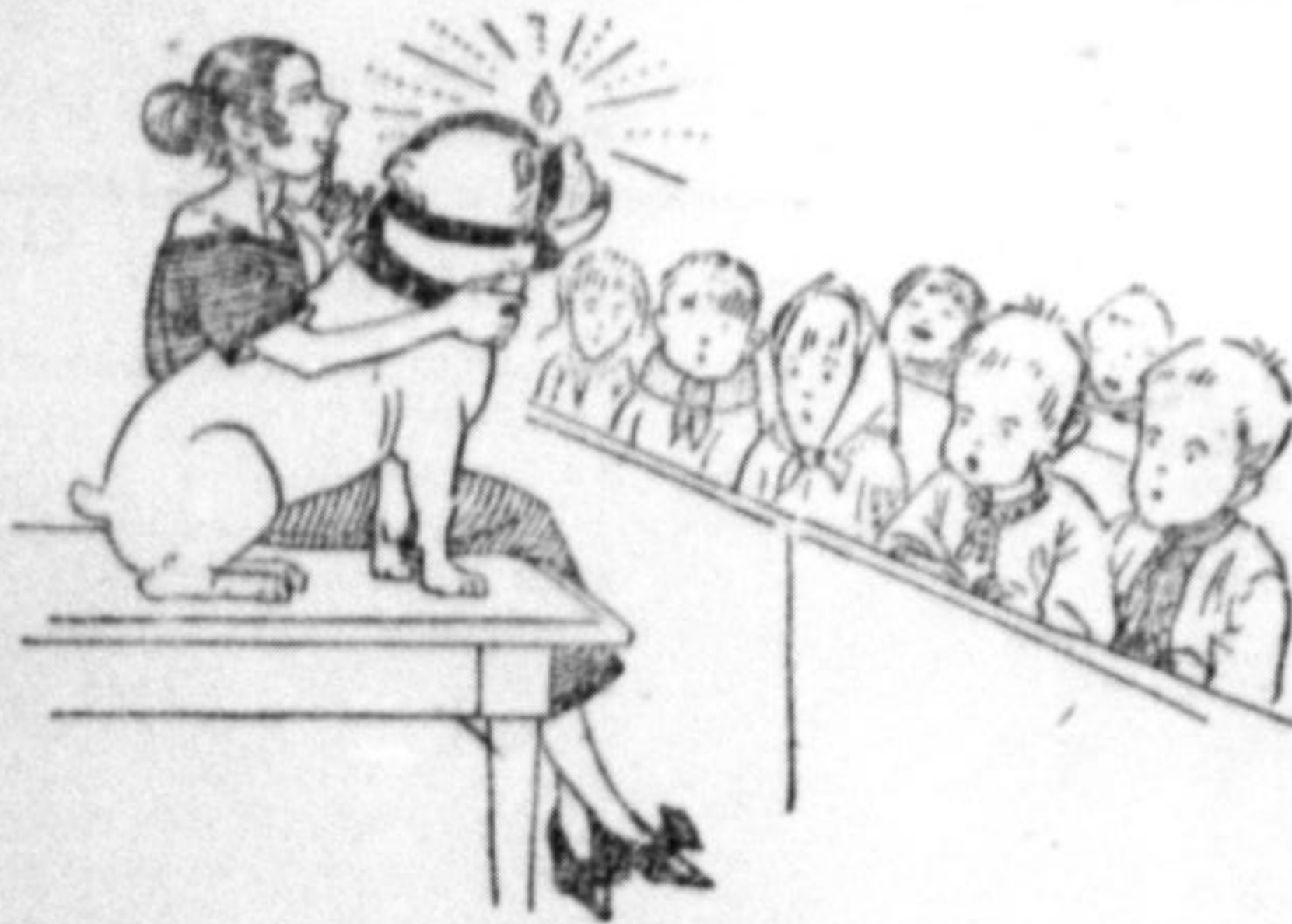
Англійський — премієр міністр Болдвін возважав палату громад по році її діяльності і розписав нові вибори. Вони не будуть без впливу і на відносини європейські. Виборча боротьба вже ведеться між приклонниками невмішування в європейські діла і цими, які добачують можливість розвитку англійської торгівлі лише тоді, як європейський суходіл вилчється із господарчого безладдя. І отже, думають ці останні, а їх стає чимраз більше треба в європейські справи вмішу-

ватись. Коли пригадаємо собі, що останніми часами напруження між Францією і Англією, часописи доносять, що передвиборча акція ведеться вельми горячково. І не дивота. Виборців стане до урни поверх 20 мільонів. Партія консервативна (до якої належить теперішній премієр міністр Болдвін) відбуває денно до 1000 зібрань. Не спить теж рухлива партія праці з Льюїс Джорджем. Загальне заінтересованне величезне.

Б. премієр Саксонії хабарником.

На припоручення ляйпцігського прокуратора арештовано б. преміє-

ра Саксонії Цайгнера під закидом хабарництва.

ЗАГАДКА Ч. 2.

Большевицько-румунські переговори.

В Тирасполі над Дністром (одеська губернія) ведуть большевики переговори з Румунами. — Большевики жадають, щоби Румуни згодилися на утворення большевицького консулту в Букарешті та щоби Румуни прислали своє представництво до Союзу Світських Республік. Далі большевики домагаються заключення умови що до

товарообміну а місцем переладуння намічають Одесу. Румунія годить ся в засаді на ті домагання, одначе зі своєї сторони жадає від Совітів управильнення політичних відносин та признання Бесарабії, Румунії. До порозуміння ще не прийшло і продовження переговорів слідуватиме.

Совіти зброяться.

З Швеції доносять, що тамошні фабрики продали Совітам 70.000 крісів.

В листопаді надійшло до Совітів 150 нових літаків із заграниці.

Польські часописи пишуть, що всі ці літаки розміщені на західній границі ровійській, себто від сторони Польщі.

Господарська кооперація наддунайських держав.

Чеський міністер закордонних справ п. Бенеш виступив з пляном господарської кооперації всіх наддунайських держав. Проект цей найшов прихильників в Югославії,

Румунії а навіть Австрії і Угорщині. Говорять, що Лондон є батьком цієї кооперативної думки, яка повстала в наслідок англійсько-французького суперництва.

Військова контроля над Німеччиною.

Іменем конференції амбасадорів вислав Поанкаре письмо до німецького уряду через німецького посла в Парижі, в якому жадає уможливлення точної військової контролі в Німеччині. В противнім случаю союзні держави подбають о сред-

ства якими запевниться виконання постанов версальського договору. Німецький уряд відповів, що годиться на це, одначе звернув увагу, що виконання тих жадань може бути причиною нових неспокоїв.

Срібні гроші в Австрії.

Оголошено проект правительства видавання срібних монет, які називатимуться: пів шілінга, що матиме вартість 5000 австр. корон,

шілінга о вартості 10.000 австр. корон і два шілінги о вартості 20.000 австр. корон.

Великі сніги в Моравії.

В Моравії впали такі великі сніги, що попереривали телсграфічні і телефонічні дроти.

Герой Швайцарії.

Кожний народ має своїх героїв. Є се люди, які виконали щось великого, що збуджує подив у всіх. Не дивлячись на найтяжчі перепони ні на найбільші жертви, не зважаючи хочби й на втрату найбільшого скарбу людини її життя, прямують вони туди, куди захотіли, добувають те, чого треба для їх Народу, чого вимагає якась велика ідея. І щасливий народ, який в час лютих мук, переслідувань, в час неволі має в себе героїв. Тільки такий видержить хочби й найтяжчі удари судьби і добуде те, чого бажає.

Так було зі Швайцарцями. — Швайцарія це убогий але незвичайно гарний, в горах Альпах положений край. Люди там відважні, розумні і дуже освічені. В кожному селі найкращим будинком є школа, бо вони розуміють яку вагу має вона для народу. Їх держава є республікою. Та заки вона повсталала, панували там то австрійські то німецькі цісарі, які часто билися о це пановання. Через те приходилося тамошньому населенню нераз дуже багато терпіти. Ріжні цісарські намісники так знущалися над народом що він не втерпів довше і зірвався до боротьби. і тоді, так каже народній переказ, героєм, що повів Швайцарців до цієї боротьби був Вільгельм Тель. Він був тим, що вливав у серця своїх братів великий запал і відвагу братися за велике діло освободження батьківщини, він сам посвятив все, що міг, для великої справи. І певно цікаво вам буде послухати, що розказують Швайцарці про нього:

Як намісником в Швайцарії був жорстокий Геслер, тоді народ угнався під тягарем великих податків, ріжних примусових робіт, карався по тюрмах. Та цього було ще намісникови мало.

Щоби насміятися над народньою гордістю Швайцарців він вивісив у Альторфі при дорозі на високій жердці свій кацелюх і велів всім прохожим цему капелюхови кланятися. Хто не послухав цього чекала смерть. Була це страшна начувана сваволя, глум над народом! І сталося, що переходив туди Вільгельм Таль. Він не захотів поклонитися цему знакови намісника, знакови насильства над швайцарським народом. І тоді схопила його сторожа та повела до Геслера. А цей придумав страшну річ. Каже до Теля:

„Ти чує, найкращий стрілець на всю Швайцарію. Коли ти зістрілиш яблуко з голови свого малого сина, то подарую тобі ласкаво життя. Як, що ні, так тобі смерть“. Думав жорстокий Геслер, що рука

батька затремтить, ціляючи в сина, він хибить і убіє власну дитину, а опісля згине й сам. Та помилився. Тель був знаменитим стрільцем і вицїлене його стрілою яблуко покотилося з голови хлопчика. — З божевільною радістю вхопив Тель сина в обійми, коли той кинувся радісно до нього.

Невдоволений був Геслер. Та тепер зацікавила його ще одна стріла, що її мав в руках Тель. І він спитав, нащо було Телеві двох стріл. „Ця друга булаб поцілила тебе, колиб я був убив сина“ — сказав Тель. Розлючений Геслер велів знова закувати Теля і завезти його до замку в Кіснахті.

Вони поїхали туди озером. Нечайно зірвалася велика буря, Теля мусіли розкувати, бо тільки він один міг їх виратувати. Він був знаменитим веслярем. А коли допливали до берега, Тель вискочив скоро на беріг, а човен відіпхнув ногою знова на воду. Був свободним. Ще того самого дня добився дісами й горами до замку намісника і убив його. Тоді станув на чолі всіх Швейцарців, що зірвалися в ту хвилину до бою і повів їх добувати волі. І вони добули собі те, чого бажали. М. В.

Відозва.

Український Громадський Комітет в Празі на засіданню 8. XI. б. р. постановив упорядкувати ювілейне свято 20-літньої поетичної творчости нашого найбільшого поета О. Олеса, який тепер перебуває в Празі.

Свято має відбутись 12. грудня б. р. в салі Жофіум Прага II.

З цілею успішного переведення цього акту в життє Організаційний Ювілейний Комітет, запрохав прислати своїх представників ріжні українські інституції і громадські установи, з яких і утворено ширший Ювілейний Комітет.

Ширший Комітет виділив Комітет Виконавчий, котрий вже приступив до праці і перевів ряд постанов в життє.

Ювілейне свято має носити характер всеукраїнський, і має для нас велике національне значіння, а тому бажано, щоб в ньому приймали участь не тільки Українці-громадяни, що перебувають в Чехословаччині, а також і ті, що перебувають як у себе дома, так і на чужих землях Європи, Америки і т. и.

Заслужених людей громадянство шанує ріжними способами і ми не подаючи думки як хто буде святкувати у себе це свято, маємо надію, що громадянство в святі Ювілею в Празі, виявить свою участь не тільки присутністю своєю,

а також і надсилкою привітань Петрові, як листами так і телеграммами.

Все це треба надсилати на таку адресу:

Ukr. Hrom. Kom. Praha III. Seifkova 4/III. Ювіл. Ком.

Просимо всі інші газети передрукувати.

Похід на знищення.

Поляки занявши при французькій допомозі Східну Галичину, Волинь, Холмщину, Підляше і Полісе, — стали нищити передусім українські школи.

З передвоєнного стану посідання стратили ми в Східній Галичині 1,300 народних шкіл. З 60 гімназій в Сх. Галичині є лише 7 українських а 53 польських, з 21 учит. семінарій було лише 2 українські і ті перемінено на утраквістичні, себто польсько-українські.

Про державні торговельні, рільничі, промислові і інші школи нема що говорити, бо всі вони польські і ані одної нема української.

А з українським університетом, то знаємо як справа мається. Наші студенти мусять слухати викладів своїх професорів, по пивницях, а юрба поліцаїв, агентів і провокаторів винює де відбуваються виклади та арештують професорів і студентів. Але це нічого не помагає. Виклади відбуваються далі.

Ще гірше діється на Волині, Холмщині, Полісію і Підляшу, де живе 90 процент українського населення а оставлено не цілих 10% українських шкіл. Українські православні церкви замінюють Поляки насильно на польські костьоли.

Читальні, „Січ“, „Соколи“ не дозволяють відновляти, а нових не дозволяють закладати. По наших приватних школах і бурсах, по народних домах і інших народних будинках в цілому краю розкватеровано військо і поліцію.

Таким чином спинюють Поляки весь наш культурний і економічний розвиток, а з другого боку сотками і тисячами насаджують по наших

громадах польські школи, будують польські костьоли, польські „страже пожарне“ і т. д.

Останніми часами взялися Поляки до цілковитого знищення українських шкіл. Польська влада видала наказ, що в українських школах не можна уживати назви „український“ лише „руські“. Далі приказала польська кураторія, що написи в державних і приватних школах, печатки і урядовання та свідництва мають бути лише польські Мало того. Наказано вчити по польські не лише польської мови, географії і історії, але завели таке, що того має вчити лише учитель-Поляк! Як відомо — наші приватні українські школи удержує наш український нарід власними фондами і держава не докладає до них ані марки. Якимже чином можна жадати, аби ми зі своєї приватної школи скидали кваліфікованого учителя-Українця і на його місце прийняли чужих?

Та на цьому не кінець. Польська Кураторія не дає дозволу на приватну школу, або не дає взагалі ніякої відповіді на просьбу о заснування приватної школи. І виходить таке: Поліція замикає школу, бо нема дозволу від Кураторії, а Кураторія не відповідає...

В останньому часі Кураторія наказала замикати навіть такі приватні школи, які мали виразний дозвіл. Таке сталося в Радехові.

Поляки своєю шовіністичною дурійкою доводять український нарід до крайности поглиблюють пропасть між обома народами.

Та не знищили нас Татари, Москалі, не знищила панщина, — то не знищить і теперішня нагінка.

З природи й техніки.

Ще дещо про склад людського тіла.

Ми писали недавно про те, з яких матеріялів складається людське тіло. Сьогодні-ж хочемо подати відсотковий склад поодиноких його частин (органів).

Моглоби здаватися, що в людині, як істоті найрозумнішій, мозок займає визначне місце своєю величиною. Куди там! Показується, що в людському тілі найбільше... м'яса, з якого побудовані наші м'язи (мускули), а саме 42 проц. Далі йдуть кости — 18 проц., потім в'язи і товщ — 17 проц., отже т. зв. „руховий апарат“ людини займає три четвертини всього її тіла. У череванів та силачів (атлетів) воно вище ще більше.

На кров припадає 8 проц.; на вну-

тренности, що заповнюють дві великі ями в людському тілі, черевну й грудну, а саме: легені, шлунок (жолудок), печінка, почки (нирки), кишки, тощо, приходить других 8 проц. Решта-ж розділюється на шкіру — 4 проц. і мозок разом із нервами — 3 проц. Таким чином „апарат думання“, найцінніше, що є в людині, займає тільки $\frac{1}{25}$ того місця, яке припадає на руховий апарат!

Людське тіло моглоби ми прирівняти до скрині, яка виповнена вся соломомою з деревляними пружинами по краю, а в ній міститься тільки кілька дороговісних порцелянових чи скляних цящок.

В обличчі смерти.

З Лондону до Амстердаму, через канал Ляманш летів пасажирський повітряний корабель. В дорозі мотор негайно зіпсувався. Летун, не маючи іншої ради, рішився спуститись на мілкім місці каналу, тимбільше, що тоді був якраз відплив і рівень води був дуже низький. Спустились отже і летун сейчас взявся направляти мотор. Але якось не йшло. Час минав і приближався приплив — приплив і відплив чергуються що шість годин, — а в каналі Ляманш в часі припливу підноситься зеркало води на 16 метрів, — що грозило

смертю всім пасажиром. Летун мучився коло злощасної машини, а вода прибувала і сухе місце довкруги літака ставало шораз менше. На горизонті видно було кораблі, але ні один не підпливав до місця катастрофи. А вода тимчасом сягала до колін подорожних. Остаточно, по чотирох годинах, якийсь корабель замітив сигнали і дав знати вартовому англійському кораблеви, який виратував тих, що мали за хвилину стати жертвами морських хвиль.

Осторога Селяни!!

Багато з Вас приїждять до Львова і хочуть замінити ЛЕН і КОНОПЛИ за готові вироби. По дорозі до Акційної Спілки

„ПОЛОТНО“

вул. Зіморовича ч. 20.

Вас зустрічають різні агенти, які справляють Вас до різних спекуляційних фірм і вмовляють що то є українські. Я побував у їх руках сам і переконався на власній шкірі і тому почуваюсь до обов'язку перестерегти українське селянство перед такими фірмами і хочу вказати, що є ЛИШЕ ОДИНОКА українська фірма

„ПОЛОТНО“, Львів, Зіморовича 20., яка совісно загоддила торговельні справи зі мною.

ЗЕНОН СУШКО,

1-2 господар з Гороховець.

Від Редакції. Чергове число, 9-е, не вийшло в четвер 29 листопада ізза страйку друкарських робітників, який якраз в четвер вечером закінчився.

Посмертні згадки.

Войтович Степан, інвалід-старшина У. Г. А., абсолювент прав, ур. 1881 р. у Коровниках, упокоївся в Перемишлі дня 10. XI. ц. р. — Похорон відбувся дня 12. XI. при участі Всч. о. Кабаровського, хору учен. української гімназії та перемиського громадянства.

Покійний походив зі селянської родини. Після вибуху революції в Австрії остався в Перемишлі, доперва зимою з 1918 на 19 рік з нараженням життя перейшов польсько-український фронт і зголосився до служби в Крукеничах. До мая 1919 р. повнив службу при полевій жандармерії. У перших днях офензиви військ ген. Галлера був ранений відломком ворожого шрапнеля в голову і наслідком ушкодження нервів ліва половина тіла була цілковито паралізована. Покійний переніс цілу Голгофту по таборах полонених у Бельску, Вадовицях, Берестю, Ту-

холі. Від часу звільнення дітом 1920 р. як невилічимий інвалід жив в „Домі Українських Інвалідів“ у Львові, а останній рік при родні в Перемишлі.

Смерть вибавила його від безустанних фізичних і моральних терпінь і матеріальних нестач.

Був обов'язковим, солідним, відважним вояком У. Г. А., добрим товаришем і чесним громадянином. Оставив жінку та двоє дітей. В.Й. П.

До двох ілюстр. в середині.

Хто з читачів „Нового Часу“ пришло до 30. грудня найліпшу розвязку повної загадки, що значать ці ілюстрації дістане нагороду. Нагороджені будуть три найліпші розвязки:

- 1) Два томи споминів Д. Дорошенка.
  - 2) Календар Червоної Калини на 1924 р.
  - 3) Річник „Заграва“ за 193 р.
- При кожній розвязці прислати витяги ілюстрації. Без них розвязка неважна.

БІРЖЕВИЙ ПЕРЕГЛЯД

Грошева біржа.

приватні обороти.

Львів, 29. XI. 1923.

Амер. дол. 3,650,000—3,700,000 одинки і двійки на рівні з іншими ам. дол. канад. дол. 3,350,000—3,400,000 Кч 105,000—107,000. фран. фр. 192,000—194,000, швайц. франки 638,000—642,000, фунт штерл. 15,900,000—16,000,000.

Золото: 20 кор. 15,000—15,250,000, 20 фр. 14,000—14,250,000, 10 рублів 18,000—19,250,000.

Срібло: кор. 250—260,000, 5 кор. 1,200—1,500,000, фльор. 600—630,000, рублі 1,000—1,100,000.

Офіціальна біржа.

Варшава, 29. XI.

Дол. 2,500,000, фунт. шт. 10,925,000, фр. фр. 136,750, австр. кор. 351,4, кч. 72,000, лір. 110,400, шв. фр. 448,100, гол. гульд. 951,500, бельг. фр. 119,500

Ціріхська біржа.

Ціріх: Будапешт 0,03 2, Відень 80, Софія 4,40, Нью Йорк 572, Лондон 24,93, Париз 30,70, Меднолян 24,70, Прага 16,65, Букарешт 2,87, Відень 80,75, Голяндія 2,76, Білгород 6,47.

Акційна біржа.

Львів, 29. XI. 1923.

Гіпот. Банк 815,00—820,000, Промисл. Банк 440—442,000, Немойовські 280,000, Ойкос 5,300—5,450,000, Паровози 23—240,000, Гірт. Серша 8,000—8,050,000, Бровари 16,000—16,000,000, Ходорів 4,440—4,375,000, Цегельські 560,000, Нафта 210,000,

Ришавя 5,500,000, Тести 4,300—4,025,000, Зеленецькі 14,500,000—14,800,000.

Неконтановані акції.

Хіба а 25—760—7,700,000, дрібні 7,500—7,680,000, Газоліна 900—880,000, Лен 7,500—7,365,000, Лисиничі 980—900,000, Газл 24,500—25,200,000, Яворжно а 25—23,000—22,750,000.

Збіжова біржа.

Львів, 29. XI. 1923.

Сильний попит при малій продажі зі згляду на велику злижку чужих валют подають величезні ціни: Пшениця з 1923 р. 9,050,000 до 10,000,000. Жито з 1923 р. 7,200,000—7,500,000, Броварський ечмінь 6,700,000—7,000,000, Звич. ечмінь 5,600,000—5,800,000, Овес з 1923 р. 5,200—5,500,000, Бараболі 750,000, Горох 18,000,000, Бобик 10,000,000, Вига 10,000,000, Гречка 6,500,000, Пшенична мука 40% „О“ 19,000,000, 55% „Л“ 12,000,000, 70% „Н“ 9,000,000, Житня мука 60% „О“ 13,000,000, 70% 11,200,000.

Ціни очіючі з браку трансакцій. — Ціни розуміється за 100 кг.

Ринок.

М'ясо волове 340,000, свиняче 500,000, яйця 40,000, молоко 90,000, сметана 200,000, сир 300,000, масло 1,000,000, масло десерт 1,200,000, сало 750,000, солонина 560,000, пшен. мука I. 180,000, пшен. мука II. 200,000, цибуля I кг. 12,000.

Дописи.

Ладичин, повіт Тернопіль. —

Двох поліцаїв державних з микулинської станиці і наказний комісар села Станислав Ференц напали на дім Яреми дня 14. листопада і заявили, що його шіснайдцятільтний син Володимир розвозить нічю по селах книжки і часовиси заказані, тому вони мусять перевести ревізію. Зажадали від Володимира, щоби їм показав свої книжки. Коли сей витягнув їм книжки із скрині, почали поліцаї переглядати бібліотеку. Много книжок подерли і забрали такі заказані книжки: „Пісня Богів“ — др-а Костельника, „Серед куль і гранатів“ — Яворовського, „Поет життя і чину“ Галушинського і масву одноділку з 1921 і з 1922 рр. То попало під цензуру. Микулинська поліція дуже брикає і годі вже терпіти. На Великдень лат. обряду ц. р. побили ці поліцаї селянина Гарматія з Лучки і прибили в руку парубка Каспера Сюдмака з Волі Мазовецької, який на приказ судії др-а Насади пішов дивитись кого б'ють поліцаї. Справа висить до нині в прокуратурі і з ньою п. прокуратор. Музика не спішиться. Поліцаї побили малого хлопця Гурського, справа рівнож загряла в прокуратора. Один з поліцаїв Александер „імени мас найбільший хист в бійні, навіть побив хлопця місцевого вольного судового Смагоня за це, що малий Смагонь йдучи дорогою не вклонився п. Зімному. Пан Зімни любить забавитись і в лікаря. Винаемник дібр Волі Мазовецької Мойше Гольдрозен спровадив на жнива людей з Калущини до роботи, бо місцеві сего панка знають, як він уміє вискувати робітника немилосердно і не хотять робити в нього. Бідували порядно Калушани і ждали терпеливо речинця контрактом застереженого, щоби відіхати домів, але завелись. Прийшов речинець ожданний, але Гольдрозен не пустив їх. Пан Зімни відобрав їм контракт і приказав їм йти до роботи. — Одного дня жінки від спеки похорувались і не йшли до роботи. Приїхав п. Зімни, почав бадати термометром, чи дівки дійсно хорі і повиганяв їх хорих на роботу. Аж суд звільнив людей від панщини. — Пан Зімни вислугувався винаемником Гольдрозенови за це, що сей дав йому трохи землі під засів на хліб.

Ладичинський.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.

Що по чім сіяти?

(Докінчення.)

Ячмінь, добрий для броварів (дуже мучний а з найменчим засобом протеїни, через що не треба його сіяти в свіжій гною або в азотових помішних навозах, хотять за гально беручи ячменеві ліпше у свіжій гною, ніж якомуньбудь колосовому збіжу через те, що ячмінь не так легко вилягає) вдається на не дуже добрій рілі найліпше по вигносних окопових (буряки, бульба), добре по конюшині, стручкових і житі. Слабими попередниками для броварового ячменю є: пшениця, ячмінь, овес. Все інше непридатне. І тут, як ріля здавнена, дуже добре вироблена і вигношена, то ліпшими являються слабші попередники, отже наприклад жито а не окопові або конюшина.

Зате ячмінь для горальні і поживи повинен мати в зерні багато протеїни. Отже й сіється його по таких рослинах, які оставляють в рілі багато азоту та підсилюють азотом ячмінь. Передусім є тут таким добрим попередником конюшина, далі усі стручкові і окопові. Слабим попередником для такого ячменю є жито а кепськими: пшениця, овес, ячмінь.

Озимий ячмінь вимагає таких умов як ячмінь для горальні і поживи, але що його сіється в осени, тому найліпшими попередниками є для него рослини, що скоро уступаються з поля, отже мішанки скошені на пашу (н. пр. бобик з горохом та вівсом, вика і т. п.) а далі інкарнатка і ріпак.

Для своїх наслідників є ячмінь недобрим попередником, бо забирає для себе з землі багато поживи а лишає її — у стерні і коріню дуже мало.

Для всіяної в него конюшини ячмінь також не найліпший приятель на рілі, у якій звичайно ячмінь дуже добре вдається. Тоді він любить буюти і геть придушити конюшину. З другого боку через конюшину ячмінні снопи поволі висихають і з цим теж буває часом невігода.

Овес дуже любить таких попередників, що лишають по собі в рілі чимало азоту, а ними є вигносні окопові, конюшина, люцерна. На жаль, наші хлібороби майже ніколи не дають вівсови таких добрих попередників, бо не сталоб їм доброго місця на озимину. В околицях, де по таких добрих попередниках озимина за буйна, добре булоби всунути поміж ших попередників а озимину якраз овес. Добре вдається овес по житі, менче добре (за порядком) по пшениці, ячменю,

вівсі. Овес по вівсі нищить часом особлива муха. Овес є добрим попередником для конюшини, і добре всівати в него конюшину, очевидно на відповідно вигносній рілі. Для інших колосових овес звичайно кепський попередник і можна по нім сіяти їх тільки на рілі добре виробленій і засібній в поживу.

Горох найліпше сіяти поміж двома колосовими збіжками. Він є добрим попередником для озимини але не тоді як невдався, бо в такім випадку горох лишає по собі рілю занечищену і тверду. Добре вдається горох по вигносних окопових, але на добрих землях рідко дають йому таке добре місце. Сам собі горох ворог. Особливо на рілі, в якій мало вапна, сіяти його на тімсамім місці повиннося не скорше як по п'ятих літах.

Вика добрий попередник для озимини особливо на не дуже засібних землях. Звичайно сіється її по колосовім збіжу. Сама з собою годиться краще ніж горох а тому можна її сіяти по собі і що третій рік.

Бобик сіють звичайно поміж два колосові збіжа. Отже наприклад: жито, бобик, пшениця, — або пшениця, бобик, пшениця. Оцей другий порядок дуже люблять англійські хлібороби і нераз удержують його у себе довгі літа. Очевидячки добрими попередниками є для бобику окопові та конюшина.

Лубін вдається добре поміж двома житами. По нім вдається жито і бараболя, особливо коли лубін приоремо, себто вигноємо ним рілю.

Конюшину всіваємо звичайно в жито та пшеницю або в ярину (овес, ячмінь), але дуже добре можна всівати її і в ріпак, особливо тому, що він дуже скоро уступається з поля. Сіваркою можна зовсім безпечно сіяти разом овес з конюшиною, особливо в сухе поле. По конюшині вдається найкраще озимина, але-ж де вона по конюшині занадто буює, тоді можна дати по конюшині бараболю і буряки. Випрактикувано в Німеччині, що цукрові буряки можна без ляку садити по конюшині або люцерні, очевидно коли ріля у відповідній культурі і засібна в поживу. Що червону конюшину по червоній конюшині можна сіяти на тімсамім полі не скорше як що 6 літ, вже згадав я вище.

Люцерна любить ті самі умови, що конюшина. Додам тільки, що в ліпших умовах вона приходить вчасніше і триває довші літа, коли її сіяти саму наприклад по вигносних окопових.

Гречка, яка вдається найліпше за легкій, пісковій рілі але также й на торфових землях, дуже сильно висисає харчеві засоби рілі навіть в тяжко розпускаючихся сполук. Вона, що торкається місця, дуже неперебірлива. можна сіяти її майже по всім, найкраще вдається по вигносних окопових і по житі, на торфових рілях навіть і тричі сама по собі. Де підсонне тепле, удається перед і по вбіжу, особливо по озимім ячмені і ріпаку, так що в однім році можна таким чином зібрати два плоди з того самого поля. В останнім випадку треба тільки заважити, чи для наслідника гречка не лишить занадто сухої рілі. На легкій, сильно пропускальній полі треба з тим рахуватися.

Бараболю садимо звичайно між озиминою і яринною. Вона найкраще зуживає стасний гній. Сама з собою, як це вже вище сказано, дуже добре годиться. Можна садити її і тричі разпораз на тім самім місці.

Для цукрових буряків добре місце по збіжу і окопових, на добре засібній рілі также по конюшині, люцерні і горосі. Гірше місце для них по льоні й коноплях, зовсім непридатне по ріпі і стерняній рідині. Самі-ж цукрові буряки є добрим попередником для ярини, особливо ярій пшениці і вівса. Для озимини буряки сходять з поля звичайно запізно. (Є така озима пшениця, яку ще і по буряках можна без ляку сіяти, вона називається *Riveds bearded*, але-ж здається мені, у нас її зовсім не знають, себто ніде не сіють). Буряків не повиннося садити по собі на тім самім полі скорше як що чотири роки. Вони владуться по собі й зараз, але з цього виходить всяке лихо.

Оце і всі, цікаві для нашого хлібороба, загальні уваги про місце для поодиноких плодів. Підкреслюю, що ці уваги є загальні, — себто (як це я нераз завважував) вони звичайно такі а не інакші, але-ж усе таки ріля, підсонне і погода можуть мати й таку силу, що у виїмкових випадках наприклад найліпший попередник для якогось плоду може бути менче відповідним ніж гірший попередник і навпаки. У хліборобській науці про місце для плодів не може бути правд, безумовно вірних для кожної рілі. Це кожний хлібороб розуміє і він сам потрапить оцінити чи має він до діла зі звичайними умовами чи з виїмковими.

Про це, що по чім сіяти й садити, є багато дуже добрих і цікавих книжок. На жаль всі оці книж-

ки писані не нашою мовою. Цим, що цікавляться цією справою та добре знають німецьку мову, щиро поручаю книжку професора Рімкера. (Prof. Dr. Rimker, Über Fruchtfolge, Verlag Paul Parey, Berlin, 1923).
1-го листопада 1923 р. —

Остан Луцький
господар в Волі Довголуцькій
стрийського повіту.

ОГОЛОШЕННЯ.

КРАЄВИЙ АДВОКАТ

Д-р СТЕПАН ШУХЕВИЧ
веде свою адвокатську канцелярію при ул. Чарнецького 24. II. п. (Дім Наукового Товариства ім. Шевченка).

Вкладки ощадности

з забезпеченням перед стратою на валюті приймає після умови на 6—10 проц. на рік

КРАЄВИЙ СОЮЗ ГОСПОДАР. СПІЛОК „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ 1—2

кооператива з відповідальністю уділами у Львові, вул. Зіморовича ч. 20.

ДОБРА НАГОДА!

Всякі річи движимі і недвижимо нові і уживані купує і продає одиноким українське торговельно-промислове бюро . . .

Д. КОНЮХ 1—3

Львів, Кохановського б.

Одинокий на рідній землі
СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

„ПОСТУП“

виходить що місяця (крім ферій).

Поміщує научні статті з усіх ділянок знання, твори гарного письменства, проби молодих авторів, багаті вісти з життя українського студентства і студентства інших народів.

Для молодших читачів поміщує
ІЛЮСТРОВАНІЙ ДОДАТОК
Цікаві оповідання.

Передплата в краю річно 30 центів ам. (по курсі). Одно число (з додатком) 3 ц.

Адреса Редакції і Адміністрації:

Львів, Домініканська ч. 11.

Адреса Експедиції і замовлень:

Часопис „Поступ“ — Жовква.

Обезпечуйте своє життя та підвищуйте свій обезпечений на життя капітал в однокім українським Товаристві обезпечень на життя

КАРПАТІЯ **ЛЬВІВ,**
Руська 18.

Філія Тов-а „Прогреси“ в Городку Ягійл. устроює в суботу, дня 8. грудня ц. р. в салі Т-ва „Прогреси“

просвітньо-економічну анкету

з слідующею програмою:

О год. 9. рано Служба Божа з проповідю.

- 10.: 1) Отворення анкети.
2) Просвітний рух в повіті.
3) Реферат просвітний делегата Гол. Виділу.
4) Реферат економічний дел. Союза Ревізійного.
5) Реферат про Рідну Школу.
6) Внесення і запити.

Кожда громада городецького повіту без огляду на це, чи в ній читальня чи ні, вишле обовязково на анкету трьох делегатів.
ВИДІЛ.

Повітовий Союз Кооператив в Яворові розпочинає з днем 1-го грудня ц. р.

Кооперативний Курс

для книговедів і склепарів з вичерпуючою програмою і практичними лекціями. Наука триває один місяць. Оплата за науку: пів корця пшениці і вписове сто тисяць мп. Вписи приймаються в канцелярії Пов. Союза Коопер.

„ПОЛОТНО“ Акційна спілка у Львові
вул. Зіморовича 20.

На численні запити нашого громадянства в справі так званих ткалень, як „ЛЕН“, „ЛЕОПОЛЬ“, „ЛЕНПОЛЬ“, „ЛЮНЯ“ і ткальні при вулиці Пекарській, повідомляємо, що ці фірми є спекуляційні і обчислені на визиск нашого українського селянства і не мають нічого спільного з українською Акційною Спілкою

„ПОЛОТНО“, Львів, Зіморовича ч. 20.

„ПОЛОТНО“ Акційна спілка у Львові
вулиця Зіморовича 20.

відхрила свою складницю при вул. Городецькій ч. 97., головних виробів, як **полотна, цайги, сукна і мотузи** і міняє за **лен, коноплі, клоччя, пряжу і вовну**. Кождий, хто принесе до виміни суровець а буде мати витинок цього оголошення з часопису, то дістане 5 проц. опусту.

Українська
Акційна Спілка **„ПОЛОТНО“, вул. Зіморовича ч. 20.**

Одиноким Українська Фабрика
полотна і мотузи

„ПОЛОТНО“

Акційна Спілка

у Львові, вул. Зіморовича 20.
(дім „Сільського Господаря“)

Бюро і склад готових виробів
вул. ЗІМОРОВИЧА ч. 20.

Фабрика і склад готових виробів
ГОРОДЕЦЬКА 97.

Фабрика і склад готових виробів
КОМАРНО — дім Чит. „Прогреси“.

Фабрика і склад готових виробів
СТРИМ Повітовий Союз Коопер.

Приймає: лен, коноплі і вовну до виробу згідно замину за полотна, цайги, сукна і т. п.

Купує: лен, коноплі по цінах конкуренційних.

Продає: у всякій скількості готові вироби по цінах найнищих, для кооператив значний опуст.

УВАГА: Щоб не попасти до інших фірм, які би нас натягнули, проситься згадати точно адресу **„Зіморовича 20“** або адреси наших складів.

CANADIAN PACIFIC

TRAINS
ЗАЛІЗНИЦІ

HOTELS
ГОТЕЛІ

STEAMERS
КОРАБЛІ

До Канади. С. Р. Р. До Америки.

Львів, Городецька 93. Тернопіль, Тарновського 3.

Найбільше перевозове підприємство на світі.

Великі морські кораблі!

Власні залізниці в цілій Канаді!

Преосв. Єпископ Будка їхав з Канади до краю назад до Канади лише нашими кораблями. Також наслідник англійського престолу їде завжди лишень нашими кораблями.

Наколи задумете виїхати до **КАНАДИ** чи то тепер, чи аж на весну, то застановіться добре, а ми певні, що виберете лише нашу С. Р. Р. агенцію, котрою їдуть все ті достойні особи.

Напишіть сейчас до нас! Ми радо Вам відпишемо докладно про цілу подорож до Канади.

Найблищі наші транспорти до Канади відходять з нашого бюро у Львові, вул. Городецька 93. і Тернополі, вул. Тарнавського 3. в сл. дуючих днях вечером:

Перший дня 11. грудня 1923 вечером до корабля „MONTCALM“.

Другий дня 27. грудня 1923 вечером до корабля „MINNEDOSA“.

Коли не маєте за що купити собі шіфкарти самі а маєте кривих або знайомих в Канаді, то подайте нам їх адресу, а ми до них напишемо, щоби вони Вам прислали з Канади шіфкарту і афідавт. Можемо то зробити телеграфічно.

Їдьте до Канади лише через агенцію С. Р. Р. (Сипіяр). Будете мати дуже скорий переїзд, знаменитий харч на кораблі 4 рази на день, окреме ліжко, в гарній чистій кабіні на однім з наших великих кораблів. Дуже скорий переїзд залізницею в Канаді в наших власних вагонах, котрі є так вигідно уряджені, що можете в них вигідно спати в ночі. В вагонах є кухні, де можете собі кожної хвили зварити обід і вечеру в часі їзди залізницею в Канаді. В послідних 9 місяцях виїхало через нашу агенцію понад 85.000 пасажирів до Канади. Уважайте добре на наш адрес і напишіть до нас сейчас.

**Тернопіль,
Тарновського 3.**

**Кенедіян
Песіфік Рейлвей**

**Львів,
Городецька 93.**